

Iránytű legyen!

Olvasóink a Vigiliáról – és önmagukról*

Nevelés? Tájékoztatás? Szórakoztatás?

„Iránytű legyen korunk emberének a világban való eligazodáshoz!” (válaszolja egy fiatal budapesti zenetanár a Vigilia 1985. őszi kérdőívére). A vezetés, az útmutatás, az irányadás sokféle lehet. A folyóirattal együtt gondolkodók elképzelései is sokfélék. Az olvasók közel negyedrésze szerint a Vigilia hivatása az, *amit ma tesz*, amit a szerkesztői bevezető vagy a jubileumi számadás megfogalmazott. Vannak néhányan, akik „mindent” a Vigilia hivatásának tartanak, „de hát ez az egyetlen (világi) katolikus folyóirat” (amint egy 54 éves budapesti munkás írja). Mások ugyanezt felemlésen, feltételes módba burkolva mondják. „Nem lenne a Vigilia feladata az ifjúság tanítása, ha legalább egyetlen keresztény ifjúsági lap lenne. De addig ez és sok egyéb is rá marad” (egy középkorú vidéki kollégiumi nevelő szerint). A nagy többség véleménye összetettebb. A legtöbben többféleképpen is körvonalazzák, hogy mit várnak a Vigiliától.

A legáltalánosabb követelmény, hogy a folyóirat segítse elő, *támogassa a hitet!* Minden harmadik válaszoló (30%) ezt tartja a fő feladatnak.

„Minden hívőnek vannak kétélyei. Ezt felderíteni, ezekre választ adni – ez a Vigilia feladata” (idős, kisvárosi asszisztensnő).

„Mivel alig létezik katolikus sajtó, a hívek lelki igényét a Vigiliának kell maximálisan kielégítenie” (36 éves nagyvárosi villamosmérnök).

„A Vigilia hivatása: a hit elmélyítése” (64 éves budapesti MÁV-nyugdíjas).

„... elősegíteni az általános műveltségü, jó szándékú emberek hitbeli fejlődését” (42 éves budapesti mérnöknő).

Az életkor nem befolyásolja ezt az igényt. A nők ellenben gyakrabban várják a Vigiliától a hitre felkészítést s az abban megtartást, mint a férfiak; a nem értelmiségiek viszonylag többször kérik, mint a diplomások.

Minden ötödik olvasó (20%) valamivel semlegesebb fogalmazásban a *keresztény világnézet terjesztését*, a keresztény kultúra átadását, az egyház életéről való rendszeres beszámolást tartja a lap igazi hivatásának. Igényeikben a vallásos nevelés megoldatlansága éppúgy visszatükröződik, mint a legújabb keresztény eszmeáramlatok iránti szellemi éhség.

„A Vigilia hivatása? Kiegészíteni a hiányos hitoktatást” (58 éves, falun élő nyugdíjas asszisztensnő).

„... hogy tájékoztatást nyújtson talán minden téren” (44 éves vidéki számítástechnikus).

„... a szellemi horizont tágítása” (61 éves nagyvárosi korrektornő).

„... hogy ablak legyen a kultúrára, keresztény alapállásból” (32 éves falusi káplán).

„... a mai kereszténység hiteles bemutatása” (29 éves városi fogorvosnő).

„... bekapcsolni olvasóit a legújabb katolikus gondolkodási irányzatokba” (36 éves budapesti jogász).

* A kérdőívre válaszoló 1180 személy a lap legelkötelezettebb olvasói közé tartozik, azaz *nem* az olvasók átlagát képviseli. (A „minta” nem reprezentatív.) A kérdőívet kitöltőkről és visszaküldőkről, az első adatokról a Vigilia 1986. 6. száma számolt be.

A tájékoztatást, ismeretátadást, tanítást leginkább a fiatalok, valamint a városokban, mindenekeelőtt a Budapesten élők követelik. A keresztény világnézet kérdései iránt főleg a világi értelmiségiek körében nagy az érdeklődés. Az egyház életéről szóló beszámolókat pedig a fiatalok, a (még?) nem felsőfokú végzettségűek, a kisebb városokban élők, valamint a nők kéri az átlagot messze meghaladó (a papok viszont másoknál jelentősen alacsonyabb) arányban.

Az olvasók hatodrésze (18%) a *keresztény értékrend* bemutatását igényli. Ez sokaknál elvont, filozofikus formában fogalmazódik meg. Még többen vannak, akik a konkrét megvalósulás példáit, „modelljeit”, receptjeit keresik. Az elméleti megközelítést az életkor és az iskolai végzettség emelkedésével említik egyre többen. Feltűnően sokszor említik ezt a papok s csak egészen ritkán az egyetemi hallgatók.

„A Vigilia hivatása? – Hogy értékrendet közvetítsen” (44 éves nagyvárosi könyvtáros).

„...védeni, megőrizni, átörökíteni mindazt a hit- és erkölcsbeli értéket, amely a magyar kereszténység fennmaradását, túlélését biztosítja a következő századoknak” (60 éves budapesti gyáregységvezető).

„... a katolikus magyar életesmény tükrözése” (64 éves kisvárosi jogtanácsos).

„... az emberi értékek kibontása. Nem több s nem kevesebb” (41 éves budapesti matematikus).

Mindennapi példákat, konkrét útmutatásokat, a *kereszténység gyakorlati megvalósításához való segítséget* – a papok kivételével – minden foglalkozási csoport s minden korcsoport hasonló arányban szeretne olvasni, ám a nők lényegesen gyakrabban, mint a férfiak, s a középiskolát vagy annál kevesebbet végzettek jelentősen nagyobb arányban, mint a felsőfokú végzettségűek.

„Mutasson valódi példákat a keresztény élethez” (46 éves budapesti technikus).

„Terjessze a szeretet gyakorlatát” (nagyvárosi nyugdíjas nő).

„Adjon helyet a jól sikerült keresztény életokról szóló mai beszámolóknak” (33 éves, falun élő adminisztrátornő).

Az eddigi vélemények megfogalmazói – s ez a többség – folyóiratuktól nem kezdeményezést, hanem a meglévő igények ellátását várják. Ők a Vigiliát a keresztény kultúra menedékének, várának, tárházának akarják látni, amely megőriz s ahonnan mindig lehet meríteni. Sokan közülük elsőrendű feladatnak a „virrasztást” tartják. Ez talán nem „átvételést”, hanem inkább ébrenléletet jelent. Mégis van ebben valami passzivitás s talán némi tehetetlenségi érzés is. Az olvasók további két nagy csoportja másképpen gondolkodik. A kérdőívre válaszolók 14 százaléka a Vigilia szerepét a *közönség felrészében, a meggyőződés, a keresztény elkötelezettség fejlesztésében* látja.

„Segítse elő az emberek katolikus öntudatra ébredését” (53 éves, falun élő technikus).

„A Vigilia hivatása? A katolikus értelmiség azonosságtudatának erősítése” (35 éves budapesti közigazda).

„... a felelős keresztények támogatása” (47 éves kisvárosi szobafestő).

„... szellemi és lelki támasz a lassan már szórványban élő katolikusoknak” (33 éves, falun élő előadó).

„... a vallásos öntudat és ítélőképesség fenntartása” (80 éves nagyvárosi nyugalmazott mérnök).

„... nagykorú, felelősségvállaló, elkötelezett keresztény értelmiség kialakítása” (50 éves budapesti vegyész).

Ezt a mozdító-mozgósító feladatot főleg a magasabb végzettségűek hangsúlyozzák, az értelmiségiek és – hozzájuk viszonyítva is különösen jelentős arányban – a papok meg az egyetemi hallgatók. A Vigília ilyen dinamikus szerepének elvárása az életkortól független, de a férfiak között valamivel gyakoribb, mint a nők között.

Végül az utolsó típus (a kérdőívet visszaküldők pontosan nyolcadrésze) a Vigiliát „kristályosodási pontnak”, „közösségteremtőnek”, „összekötőnek”, „hídnak” nevezi. A közösségteremtés főként a keresztényekre, a katolikus értelmiség közös gondolkodására, a közösségek összekapcsolására utal.

„A Vigília legyen szellemi műhely a magyar keresztény kultúra művelésére” (60 éves vidéki városi plébános).

„... kristályosodási pont egy beszűkült ateista világban” (45 éves budapesti művészettörténész).

„... a keresztény értelmiség szellemi központja (46 éves budapesti orvos).

„A Vigília hivatása az egymástól elszigetelten élő keresztény közösségek közötti kapcsolat létesítése” (31 éves budapesti mérnök).

„... a magyar katolikusok egységbe rendezése” (81 éves vidéki városi nyugdíjas férfi).

Az „összekötés” mindennemű elzárkózás elutasítását, a más vallásúakkal való közösség keresését, a nem hívőkhöz való közeledést s a mindenki iránt való felelősségvállalást jelenti.

„A Vigília: híd a nem keresztények felé.” (38 éves, falun élő tanár).

„... összekötő kapocs a hívő és a nem hívőkkel” (72 éves vidéki városi nyugdíjas vasutas).

E kettős álláspont hívei leginkább a középkorú felsőfokú végzettségűek közül kerülnek ki. A papok s még inkább a természettudományos végzettségűek nagyobb arányban képviselik, mint a humán vagy a társadalomtudományi végzettségűek; a férfiak jelentősen nagyobb arányban, mint a nők.

Ugyanezeket a válaszokat, a Vigília hivatásának több szempontú meghatározását még egy metszetben meg lehet vizsgálni. A sajtótudomány az újságok és folyóiratok hármas funkciójáról szokott beszélni: a *nevelésről*, a *tájékoztatásról és a szórakoztatásról*. A Vigília esetében főleg az első kettőt igénylik: az olvasók fele (49%) a nevelő, segítő, evangelizáló szerepet s valamivel kevesebben (46%) a tájékoztatást, informálást, hírközlést. Csak egy kicsi, főleg nem budapesti, humán szakmájú értelmiségiekből álló csoport (5%) említi a szórakoztatást. Olyan pedig, aki *kizárólag* a szórakoztatást tartaná e folyóirat feladatának, a kérdőívet visszaküldők között jóformán alig (0,3%) akad. A nevelő vagy tájékoztató funkció elsőbbsége ügyében ellenben megoszlanak a vélemények. A nevelő szerepet a nők, a papok, a természettudományos értelmiségiek s a felsőfokú végzettséggel nem rendelkezők tartják különösen fontosnak – mégpedig az emelkedő életkorral egyre nagyobb arányban. Megfordítva: a tájékoztatást különösképpen a fiatalabbak, a közép- vagy felsőfokon tanulók, a felsőfokú végzettségűek, közülük is főleg a humán és a társadalomtudományi területen dolgozók s a férfiak igénylik.

Kihez szóljon?

A Vigiliával szembeni elvárásokat nemcsak a „mit” és a „miképpen”, hanem az is körvonalazza, hogy „kihez szóljon”? Hasonló irányba vezet az a kérdés, hogy: „Milyen fajta embereknek lenne feltétlen szükségük arra, hogy olvassák a Vigiliát?” A válaszolók többsége újra a keresztény sajtó szükségességére hivatkozik, s emiatt elfogadhatat-

lannak érzi a megkülönböztetést. A kérdőívet visszaküldők kisebb fele megérti, hogy a „mindenkinek” szerkesztett lap senkié, mert széteső, mert a számtalan igény egyikét sem képes kielégíteni. Sokaknak sikerül feloldaniuk a „kivételezettek lapja” vagy „az egész kereszténység folyóirata” látszólagos ellentmondását. „Kihez szóljon? A magyar társadalomhoz – az értelmiségen keresztül” (írja egy budapesti egyetemi hallgató).

Minden olvasó a maga lapjának tartja a Vigiliát, így aztán szeretné, hogy az az ő szükségleteire legyen tekintettel, hogy a lap *neki* szóljon. A saját szempontok ellenére kirajzolódik, hogy az olvasók szerint kiknek felel meg leginkább a Vigilia s kikre kell a lapnak leginkább tekintettel lennie. A válaszok alapján ennek a „*célközönségnek*” legalább négy jellemzője meghatározható: kapcsolata a kereszténységgel; iskolai végzettsége; szakmai irányultsága s érdeklődése; életkora. Az azonos irányba mutató véleményeken túl érdemes a különböző korú s különböző hivatáscsoportba tartozók válaszainak eltéréseire figyelni.

Kikhez szóljon elsősorban a Vigilia?	30 év	30–60	60 év	pap	világi	nem
	alatti	éves	feletti		értel-	értel-
	korú válaszolók					
A vallásos emberekhez	56%	49%	35%	48%	45%	44%
Vallásosakhoz és nem vallásosakhoz egyaránt	44%	51%	65%	52%	55%	56%
Csak katolikusokhoz	20%	15%	9%	18%	13%	12%
Minden keresztényhez	80%	85%	91%	82%	87%	88%

A fiatalabbak s a papok válaszaiban mindenekelőtt a *vallásos emberek* oktatásának-nevelésének igénye mutatkozik, annak tudata, hogy nem vagyunk elég felkészültek, s nincs elég eszközünk a keresztény kultúra továbbadására. Igazán indokolt tehát, ha szűkös forrásainkat azokra fordítjuk, akik maguk is igénylik, várják azt. Az idősebbek s a világiak egy fokkal kevésbé hangsúlyozzák az önképzés mindenekelőtt valóságát. Ők nyomatékosabban érvényre akarják juttatni a *minden kereszténnyel, sőt minden emberrel szembeni felelősségünket* – kulturális téren is, a Vigilia szerkesztésében is. Náluk ez az elköteleződés a keresztény kultúrába vetett nagyobb bizalomra támaszkodik: „tudunk mit adni másoknak”, „van mondanivalónk”, „a mécseset nem szabad véka alá tennünk”.

Ez a nyitottabb, általánosabb felelősséget képviselő szemlélet szélesebb körben érvényesül, amikor a kérdőív azt kérdezi, hogy: „Kiknek, milyen fajta embereknek lenne feltétlen szüksége arra, hogy olvassák a Vigiliát?” A szabadon megfogalmazott válaszok többsége ez esetben is a *katolikusokat* (23%), a *keresztényeket* (20%) vagy általában a *vallásos, hívő embereket* (18%) említi. Egy jelentős kisebbség ellenben úgy gondolkodik, hogy „nem az egészséges embernek van szüksége orvosra”. Szerintük a Vigiliát az *istenkeresőknek* (13%), a *nyitott* embereknek (14%), sőt általában a *nem vallásos* embereknek (14%) kellene olvasniuk. (Kár, hogy a válaszok utolsó változatában itt-ott felsőbbrendűségi érzés, kioktató szándék is hangot kap. Ilyen esetben a másik fél lenézése – „igazán ráférne, hogy ezt olvassa”, „biztosan másképpen gondolkozna, ha ezt olvasná” stb. – nemcsak a párbeszédképességet, de a szeretetet is nélkülözi.)

A Vigilia szellemi színvonalának meghatározásakor két álláspont ütközik. Az első szerint a Vigilia legyen a *keresztény értelmiség* – de nem csupán egy szűk, „kivételele-

Kikhez szólnon elsősorban a Vigilia?	30 év	30-60	60 év	pap	világi	nem
	alatti	éves	feletti		értel-	értel-
	koru válaszolók					
felsőfokú vagy	16%	11%	9%	10%	12%	8%
középfokú végzettségűekhez	6%	6%	6%	17%	4%	7%
vagy mindkettőhöz	78%	83%	85%	73%	84%	85%
A legműveltebbekhez vagy	8%	6%	7%	5%	8%	4%
az átlagos műveltségűekhez	28%	35%	27%	47%	28%	32%
vagy mindkettőhöz	64%	59%	66%	48%	64%	64%

zett”, „legműveltebb elit” – folyóirata. Ha a felsőfokú végzettségűekhez igazodik, érvelnek a fiatalabbak s a világi értelmiségiek, akkor tud a legtöbbet nyújtani az alacsonyabb végzettségűeknek is. A másik álláspontot a legnagyobb mértékben a papok képviselik. Eszerint a *középfokú végzettségűek* között sokkal több a keresztény, rájuk kellene leginkább tekintettel lenni, mert a keresztény kultúra és műveltség terén sokkal elhanyagotabbak, mint a felsőfokú végzettségűek.

Kikhez szólnon elsősorban a Vigilia?	30 év	30-60	60 év	pap	világi	nem
	alatti	éves	feletti		értel-	értel-
	koru válaszolók					
Papokhoz vagy	1%	1%	4%	4%	1%	4%
világi emberekhez	28%	24%	14%	12%	23%	18%
vagy mindkettőhöz	71%	75%	82%	84%	76%	78%
reál-, természettudományi	1%	0%	1%	1%	0%	2%
vagy humán és társadalom-						
tudományi értelmiséghez	40%	24%	22%	38%	22%	26%
vagy mindkettőhöz	59%	76%	77%	61%	78%	72%

A Vigilia hivatását jelenlegi olvasói elsősorban a *világiak* szellemi fejlesztésében látják. Szinte senki sem mondja, hogy „elsősorban a papokhoz” szólnon. S „másodsorban”? Talán nemcsak lapszerkesztési javaslat, hanem a papok és a világiak közötti feszültség jele is, hogy a fiatalok és a középkorúak, valamint a világi értelmiségiek negyede *csak* világi lapnak akarja látni a Vigiliát? Vajon arra gondolnak, hogy a papságnak rendelkezésére áll a Teológia és a Szolgálat? Vagy nem tulajdonítanak a papságnak olyan, egyebek között kulturális szerepet az egyházban, amihez a Vigiliára szükségük lenne? A kérdés a kérdőívek alapján eldönthetetlen.

Ugyancsak elgondolkodtató, hogy a kérdőívet visszaküldők milyen tekintélyes hányada szerint szólnon a Vigilia elsősorban a *humán és társadalomtudományi értelmiséghez*. Azért, mert a lap az elmúlt években viszonylag kevés természettudományos írást közölt? Vagy eddig kevésbé sikerült a műszakiak, az orvosok, a mezőgazdasági értelmiségiek stb. érdeklődését megnyernie? Vagy ez az érdeklődés viszonylag ritkább, mint a humán és társadalomtudományi szakmákban dolgozóké? Utólagosan nem eldönthető, hogy ki milyen okból szánná a Vigiliát főleg humán beállítottságúaknak és szakmájúaknak. Árulkodó azonban az a válasz, amit sokan sza-

bad megfogalmazásban egy későbbi kérdésre adtak. „Kinek lenne feltétlen szüksége arra, hogy olvassa a Vigiliát?” „A nevelőknek, akik másokat nevelnek, akik továbbadják, amit ott olvasnak” – olvashatjuk minden 13. válaszban. (Persze, ez az érvelés indokolhatja a pedagógusok s egyéb kultúraközvetítők előnyben részesítését, de zavarba ejt, ha tudjuk, hogy ugyanezen válaszolók a papokat nem említették különösen fontos célcsoportként.)

Kikhez szóljon elsősorban a Vigilia?	30 év	30-60	60 év	pap	világi	nem
	alatti	éves	feletti			
	korú válaszolók					
Irodalmat keresőkhöz vagy	8%	5%	6%	5%	5%	6%
vallási tájékoztatást keresőkhöz	27%	41%	34%	41%	38%	36%
vagy mindkettőhöz	65%	54%	60%	54%	57%	58%
Friss információkat vagy	12%	11%	11%	6%	12%	12%
maradandó alapismereteket						
keresőkhöz	30%	28%	24%	36%	25%	26%
vagy mindkettőhöz	58%	61%	65%	58%	63%	62%

Ezekben a válaszokban nem irodalomellenességről van szó, ezt majd egy későbbi adat bizonyítja. Az viszont egyértelmű, hogy a Vigiliától elsősorban *vallási tájékoztatást* várnak, abból is inkább *maradandó alapismereteket*, mint csupán *friss információt*. Különösen érvényes az irodalom másodlagossága a keresztény olvasókra, míg a nem keresztényeket vagy nem hívőket inkább az irodalmi értékek vonzzák. Sajátos, hogy a papok másoknál mennyivel kevésbé pártolják – akár csak a maradandó ismeretekkel együtt is – a friss információkat: mintha őket pillanatnyi problémák, napi kérdések kevésbé foglalkoztatnák.

Kikhez szóljon elsősorban a Vigilia?	30 év	30-60	60 év	pap	világi	nem
	alatti	éves	feletti			
	korú válaszolók					
A fiatal vagy	15%	8%	10%	6%	10%	10%
az idősebb nemzedékhez	1%	2%	8%	2%	5%	5%
vagy mindkettőhöz	84%	90%	82%	92%	85%	85%

Noha egy kisebb – elsősorban fiatalabb világi – csoport szerint a Vigiliának elsősorban a *fiatalokhoz* kell szólnia, a nagy többség a lap küldetését nem akarja egyetlen életkori csoporthoz kapcsolni. Némileg más a helyzet, sokkal polarizáltabbak a vélemények, ha abból indulunk ki, hogy ki mennyire van rászorulva a Vigiliára. „Milyen fajta embereknek lenne feltétlen szükségük arra, hogy olvassák?” Minden hetedik válaszoló (14%) szerint a *fiataloknak*; velük szemben csak minden 14. válaszoló (7%) szerint az *idősebbeknek* vagy éppen az időseknek. A fiatalok rászorultságát átlagon felül hangsúlyozzák maguk a fiatalabbak, a humán értelmiségiek és a nem értelmiségiek. Az öregeket másoknál gyakrabban említik az idősebbek, a papok és a természettudományi-műszaki szakmákban dolgozó értelmiségiek.

... s az igények, elvárások „próbája”

A Vigiliával szemben megfogalmazott vágyak, elvárások és javaslatok komolyságának, „súlyának” próbája alighanem az, hogy a *mindennapi életben* ugyanezeket a véleményeket, törekvéseket képviseljük-e. „Értékes”, „egyedülálló”, „nélkülözhetetlen” a Vigilia? Rá egyik vagy másik társadalmi csoportnak „feltétlen” szüksége van? – Nem mindegy, hogy ezt a minősítést valaki csupán a szívében rejtegeti-e (meg esetleg a lap kérdőívére válaszolja), vagy környezetében, ismerősei között is *mondja-e*. A kérdőívet visszaküldők fele (49%) jelezte, már előfordult, hogy javasolta valakinek a Vigilia olvasását. A fiatalabb felnőttek s a tanulók zöme (68%) barátai, ismerősei figyelmét hívta fel. Az összes világi olvasó ötöde (22%) emellett munkatársait, a tanulóéveiken túljutott világiak egy tekintélyes csoportja (19%) családtagjait is biztatta a Vigilia olvasására. A human értelmiségiek egykilencede (12%), a papok közül minden 11. (9%) tanítványainak is javasolta a lap olvasását.

A másoknak ajánlásban van néhány furcsaság. A *fiatalok* nem biztatják a Vigilia olvasására családtagjaikat. Vajon azért, mert ők úgyis forgatják? Vagy mert a fiatalabb nehezebben ajánl? Vagy a fiatalabbak iránt hamarabb érez az ember ilyenfajta felelősséget, mint az idősebbek iránt? A kérdőívekben nem találunk választ. – Más: a *papok* másoknál kevésbé ajánlanak barátainak, ismerőseiknek, alig ajánlanak munkatársaiknak s szinte egyáltalán nem családtagjaiknak. Pontosabban: a papok sokat ajánlanak – a „híveknek” (s más papoknak). Vajon számukra a „hívek” barátot, munkatársat, mindent jelent? Nem gondolnak arra, hogy a képviselőtestületi tagoknak s egyéb munkatársaiknak egyenként, újra és újra ajánlják a Vigiliát? Megfordítva: nagyon kevesen ajánlják a lapot a *papoknak*. Legfeljebb más papok s egy-egy nem értelmiségi. Feltételezhető, hogy az *egész* papság úgyis *mindig* elolvassa ezt a folyóiratot? Vagy nem vagyunk olyan viszonyban papunkkal, hogy hasznosnak tartanánk egy-egy tartalmas számbra felhívni a figyelmét? – Végül: esetlegesnek, ritkának tűnik a *más vallásúaknak* vagy éppen a *nem keresztényeknek* való ajánlás (2–2%). Kérdés, indokolható-e ez azzal, hogy a Vigilia a legtöbbször szerint keresztény, katolikus lap kell hogy legyen? Mintha ebben a „kifelé” nem ajánlásban kincseink elrejtése s némi elzárkózás is lenne. Pedig éppen ez az a terület, ahol maga a folyóirat tehetetlen, ha olvasói nem munkatársai, terjesztői, hírvivői is egyben.

Az ajánlás *indoklása* nem kevésbé tanulságos. Azok, akik megjelölték, hogy milyen érveléssel javasolták a Vigiliát, érthetően elfogultak a lap javára. Egyharmaduk *színvonal* miatt tartotta feltétlenül fontosnak olvasását. „A legjobb magyar folyóirat” – állítja legtöbbször. Minden kilencediket (12%) a folyóirat *nyíltsága, elfogulatlansága*, egy kisebb csoportot (4%) a *kritikus szellem* indított arra, hogy másokat rábeszéljen megvételére.

A javaslatokban megjelenő témák kissé más megoszlást mutatnak, mint amit az eddigi kép sugallt. Az esetek kétötödében (41%) a *keresztény jelleg*, háromötödében (59%) egyéb *kulturális témák* szolgáltak érvelésnek. A keresztény és vallási témák között vezet a *hitre és világnézetre* hivatkozás (15%); csak egyharmadannyi a kifejezetten *teológiai írásokra* és értékekre (6%), valamint az *egyházi hírekre* való utalás (5%). Igen sokan (15%) tovább nem is részletezik, hanem csak azzal ajánlják a lapot, hogy „keresztény”, hogy „az egyedüli katolikus havilap”.

A kulturális típusú érvek között az *irodalom* minden mást megelőz. Más összefüggésben néha irodalomellenes vélemények is megfogalmazódtak, a közvetlenebbül vallási témák és egyházi kérdések féltése az irodalom „túlsúlyától”. Igen sokan ajánlják a Vigiliát irodalmi értékei, rangos írói-költői, az irodalom terén végzett kimagasló tájékoztató munkája miatt (12%). Közülük többen is állítják, hogy „ez a legjobb ma-

gyar irodalmi folyóirat” – ami bizonyára nemcsak esztétikai, hanem világnézeti minősítést is jelent.

A lap ajánlása kapcsán az irodalom mellett sokan még két témacsoportra hivatkoznak: a mai élettel, *társadalmi problémákkal* foglalkozó, zömükben szociográfiai-szociológiai írásokra (8%) és a *családdal, ifjúsággal*, neveléssel kapcsolatos cikkekre (7%). Az irodalmi és teológiai értékekre hivatkozás az életkor emelkedésével egyre ritkul, szaporodik viszont a társadalmi kérdések, a hit és a világnézet emlegetése. Sajátos módon a Vigilia ajánlásakor a teológiai kérdések inkább a világi értelmiségiek, a közvetlenül gyakorlati hittel kapcsolatos kérdések főként a papok számára tűnnek meggyőző érvek. (Vagy csupán a szóhasználat különbözőségéről van szó, ami valójában azonos tartalmat takar?)

Összefoglalás helyett

A Vigilia kérdőívét visszaküldő több mint ezer ember sokféleképpen fejezi ki a folyóirat iránti nagybecsülését. Legtöbbjük megőrzi, elteszi a lapot, vagy rendszeresen továbbadja másnak. Van, aki ajánlja. Van, aki nélkülözhetetlennek tekintti a társadalom valamely csoportja számára. Hivatásának körvonalazásakor igen nagy feladatok ellátását várják tőle. Mindez a bizalom jele, noha nyilvánvaló, hogy *egyetlen* havi folyóirat nem veheti át a nem létező keresztény ifjúsági, családi, női, népszerű stb. sajtó szerepét. A többi feladat is nagyra van méretezve. *Egyetlen* folyóirat nem vállalhatja magára a kereszténység közvetítését hívőknek és nem hívőknek, a keresztény kultúra jövőjének biztosítását, az értelmiség összefogását és sok egyebet. Pontosabban: önmagában, *egvedül* képtelen erre! Ahhoz, hogy hivatásának eredményesen megfelelhessen, segítőkre, közreműködőkre, vele együtt gondolkodókra van szüksége. – Hogy a virrasztást *ébredés* követhesse!

K. I.–T. M.

TÚZ TAMÁS

Jövendölés

*Láncza helyett a görbe sarló
és ekevas a kard helyett
csatamezőn a dús aranyló
gabona vet keresztet*

*így lesz a végső szent időben
jövendölte Izaiás
Istenhez térnek egyre többen
s a bűn helyett valami más*

*ringatja el a vágyó lelket
valami más elrendelés
ős-rossz helyett az egyre szebbet
kívánja szív keresi ész*

*kisiklott bolygók visszatérnek
ahonnét származott az ív
fókuszára a tiszta térnek
ahová Isten visszahív*

*az ajtón valaki kopogtat
nem lehet más csak Ő csak Ő
kinek szavára élednek a holtak
és megszólal a néma kő*